

RENN4

SAMEN KANSRIJK!

Visie op passend onderwijs in Smallerland en omgeving

Versie 4, Definitief
Oktober 2017

RENN4

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Aanleiding en uitgangspunten	4
2.1. Invoering Passend Onderwijs	4
2.2. Verandering Toezichtkader	4
2.3. Transitie Jeugdzorg.....	5
2.4. Demografische ontwikkelingen	5
2.5. Uitgangspunten	5
3. Werkwijze	6
4. Visie en Stand van zaken	7
4.1. Onderwijs	7
4.1.1. Visie op onderwijs	7
4.1.2. Stand van zaken onderwijs	10
4.2. Leerlingenaantallen	11
4.2.1. Visie op ontwikkeling leerlingenaantallen	11
4.2.2. Stand van zaken ontwikkeling leerlingenaantallen.....	11
4.3. Samenwerking	11
4.3.1. Visie op samenwerking	11
4.3.2. Stand van zaken samenwerking.....	14
4.4. Huisvesting	14
4.4.1. Visie op huisvesting.....	14
4.4.2. Stand van zaken huisvesting	15
5. Randvoorwaarden	17

RENN4

1. Inleiding

SAMEN KANSRIJK! is een project van het speciaal onderwijs en het regulier primair onderwijs in Smallingerland. In het project onderzoeken het Openbaar Primair Onderwijs (OPO) Furore, het Protestant Christelijk Basis Onderwijs (PCBO) Smallingerland, de Stichting Speciaal Onderwijs (SO-Fryslân) (cluster 3) en RENN 4 (cluster 4) de mogelijkheid tot samenwerking.

Het project is eind 2012 gestart en heeft verschillende fasen doorlopen. De werkgroepen van het project hebben in fase 1 (2012-2013) een verkenning uitgevoerd en er is een haalbaarheidstraject doorlopen. Fase 2 (2013-2014) bestond voornamelijk uit het ontwikkelen van een gezamenlijke visie en in fase 3 (2014-2015) is deze visie verder uitgewerkt en is een intentieverklaring opgesteld en door alle partijen getekend. In de periode 2015-2016 is het project 'on hold' gezet en zijn er geen inhoudelijke ontwikkelingen op het gebied van samenwerking geweest. In schooljaar 2016-2017 (fase 4a) zijn haalbaarheidsonderzoeken gedaan naar organisatorische mogelijkheden voor intensieve samenwerking en is een eerste opzet van het programma van eisen voor nieuwbouw ontwikkeld.

In deze notitie is de visie van SAMEN KANSRIJK! vastgelegd. Deze notitie kent drie eerdere versies (mei 2013, september 2013, oktober 2014). Versie 4, die nu voorligt, is gebaseerd op eerdere versies en is aangevuld met actuele ontwikkelingen in het project en opgedane ervaring met Passend Onderwijs.

In hoofdstuk 2 van deze notitie wordt ingegaan op de aanleiding en de geschiedenis van het project SAMEN KANSRIJK!. Hoofdstuk 3 vertelt iets over werkwijze van het project. In hoofdstuk 4 staat de visie uitgangspunten verwoord en is op hoofdlijnen de stand van zaken ten tijde van het verschijnen van versie 4 weergegeven.

In hoofdstuk 5 staan de randvoorwaarden van het project genoemd.

De stuurgroep is zich ervan bewust dat de visie nog op hoofdlijnen is en dat de onderwijskundige en didactische uitwerking nog moet volgen.

RENN4

2. Aanleiding en uitgangspunten

Het project Samen Kansrijk is eind 2012 opgestart. Op dat moment was er een aantal grote wijzigingen op het gebied van onderwijs en jeugdzorg voorzien.

Voor de besturen van OPO Furore, PCBO Smallerland, SO-Fryslân en RENN4 waren deze (stelsel)wijzigingen aanleiding om te onderzoeken wat zij in Smallerland voor elkaar zouden kunnen betekenen en hoe zij de deskundigheid en expertise op het gebied van zorg en ondersteuning van leerlingen kunnen borgen. De besturen zijn ervan overtuigd dat zij elkaar nodig hebben om goed onderwijs te kunnen blijven bieden aan kinderen met een speciale ondersteuningsvraag en hebben dat gekoppeld aan de nieuwbouwplannen die er zijn voor het SBAO en het SO.

Een overzicht van de wijzigingen volgt onderstaand:

2.1. Invoering Passend Onderwijs

Per 1 augustus 2014 is de stelselwijziging Passend Onderwijs doorgevoerd. De minister beoogde met Passend Onderwijs dat meer leerlingen met een specifieke ondersteuningsvraag binnen het reguliere onderwijs opgevangen zouden worden. Er veranderde veel: het REC, de toenmalige WSNS (Weer-Samen-Naar-School)-verbanden en ook de indicatiecommissies werden opgeheven. Leerlingen met een ondersteuningsvraag meldden zich vanaf dat moment niet langer aan bij het REC voor een indicatie, maar bij het regulier onderwijs. Het regulier onderwijs mocht vanaf dat moment eigenstandig besluiten of zij de leerling zelf zouden opvangen of zij de deskundigheid van het speciaal onderwijs als extra ondersteuning inriepen of dat zij de leerling voor wilde dragen voor plaatsing op het speciaal (basis)onderwijs. De (nieuw opgerichte) samenwerkingsverbanden gingen een grote rol in spelen in de verdeling van de ondersteuningsgelden en de plaatsing van leerlingen in het speciaal onderwijs.

Voor de scholen veranderde er de afgelopen jaren veel. Het onderwijs kreeg zorgplicht en het regulier onderwijs kreeg de mogelijkheid meer leerlingen met een ondersteuningsvragen op te vangen. Er werd niet langer naar de beperking van de leerling gekeken, maar juist de mogelijkheden van de leerlingen vormden het uitgangspunt. Op basis daarvan wordt een passend arrangement samengesteld.

Ook in het speciaal onderwijs leidden de stelselwijzigingen tot veranderingen. Zo zijn de formele 'schotten' tussen cluster 3 en 4 met de invoering van Passend Onderwijs verdwenen en er wordt met behulp van symbiose arrangementen gewerkt met tijdelijke, parttime plaatsingen van leerlingen in het regulier onderwijs of het regulier basis onderwijs.

2.2. Verandering Toezichtkader

Met ingang van 1 augustus 2012 is een nieuw toezichtkader voor speciaal onderwijs ingevoerd. De opbrengsten stonden vanaf dat moment meer centraal. Dit was –zeker in combinatie met de invoering van de wet Passend Onderwijs- aanleiding tot veranderingen in het speciaal onderwijs: het onderwijs is sindsdien opbrengstgericht vormgegeven. In 2017 is het toezichtkader opnieuw gewijzigd waarbij continue verbeteren een belangrijk uitgangspunt is.

RENN4

2.3. Transitie Jeugdzorg

In februari 2014 is de Jeugdwet aangenomen. De wet beoogde de versnippering in de zorg tegen te gaan en wilde een betere samenwerking tussen alle partijen borgen. De jeugdzorg is vanaf 2015 geconcentreerd en onder één aansturing gebracht: zowel in een bestuurlijke als in financiële zin werd alle ondersteuning, hulp en zorg bij opgroeien en opvoeden naar gemeenten overgeheveld. De hoofdgedachte hierachter was dat de gemeenten een regierol konden vervullen waar het jeugdhulp betreft en dat dit de kwaliteit van de jeugdhulp door maatwerk zou verbeteren.

In samenhang met deze decentralisatie werd een omslag gemaakt van een stelsel gebaseerd op een wettelijk recht op zorg (aanspraak) naar een stelsel op basis van een voorzieningsplicht voor gemeenten (voorziening), op een wijze zoals eerder is gebeurd bij de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Het wettelijk recht op jeugdzorg en individuele aanspraken op jeugdzorg werden daarbij vervangen door een voorzieningsplicht waarvan de aard en omvang in beginsel door de gemeente wordt bepaald (maatwerk).

SAMEN KANSRIJK! zag grote kansen voor samenwerking van onderwijs en jeugdzorg en beoogt deze samenwerking te bevorderen.

2.4. Demografische ontwikkelingen

De demografische ontwikkelingen Fryslân voorzagen een krimp van 16% zien in het aantal leerlingen in het primair onderwijs in de periode 2008-2018. Voor Smallingerland zou de krimp minder ingrijpend zijn en hield de gemeente een krimpprognose aan van ongeveer 10% in periode 2013-2023. De besturen van Samen Kansrijk! vonden in samenwerking het antwoord om flexibel in te spelen op de veranderingen in leerlingenaanbod.

2.5. Uitgangspunten

Bovenstaande heeft geleid tot de volgende uitgangspunten voor het project SAMEN KANSRIJK!

- De wet Passend onderwijs is aangenomen en vanaf 1 augustus 2014 verdwijnt de strikte scheiding tussen cluster 3 en cluster 4 onderwijs. Cluster 3 en 4 mogen daarna elkaars leerlingen aannemen.
- Er is door de demografische ontwikkeling een daling van het aantal leerlingen in de regio Smallingerland te verwachten. In samenspraak met de gemeente Smallingerland is uitgegaan van 10% in de periode 2013-2023.
- Door de hervorming jeugdzorg en de invoering van Passend onderwijs kan een gezamenlijk plan ontstaan met handelingsadviezen vanuit het onderwijs en noodzakelijke overige zorg vanuit het CJG.
- Er wordt door de gemeente Smallingerland geïnvesteerd in nieuwbouw van onderwijsgebouwen. Deze nieuwbouw sluit zoveel mogelijk aan bij de behoeften van gespecialiseerd onderwijs en het verwachte aantal te plaatsen leerlingen.

RENN4

3. Werkwijze

In januari 2013 zijn de werkgroepen van het project gestart waarbij in eerste instantie in grote lijnen is uitgewerkt of en op welke wijze de deelnemende besturen kunnen samenwerken.

Betrokken partijen vinden het van belang dat medewerkers betrokken zijn bij de ideevorming van de samenwerking. Daarom is van meet af aan gewerkt met werkgroepen die bemand werden met medewerkers uit alle deelnemende besturen en medewerkers van de gemeente en het centrum jeugd en gezin.

De werkgroepen hebben onder meer gekeken naar:

- de zorgroute gekeken die moet worden bewandeld door leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften en in beeld gebracht welke deskundigheid daar voor nodig is en wat we met elkaar al in huis hebben,
- het totale ondersteuningsaanbod van de besturen,
- de toekomstige gebouwsituatie en naar
- het meerjarenperspectief (2015-2021), rekening houdend met demografische ontwikkelingen.

De werkgroepen rapporteerden aan een stuurgroep, bestaande uit de bestuurder of de bovenschoolse directie van PCBO, OPO Furore, SO-Fryslân, RENN4 en een onafhankelijke voorzitter.

De stuurgroep heeft op regelmatige basis overleg met de gemeente over het project en de wensen op het gebied van ondersteuning vanuit Jeugdzorg en de wensen voor huisvesting.

Begin 2015 zijn er daarnaast bijeenkomsten georganiseerd voor alle medewerkers van de deelnemende besturen met als doel hen te informeren en hun input te verzamelen zodat die meegenomen kon worden in de plannen.

RENN4

4. Visie en Stand van zaken

In de eerste versie van dit visiedocument hebben de besturen van SAMEN KANSRIJK! zichzelf de opdracht gegeven om ervoor te zorgen dat alle leerlingen uiterlijk 2023 optimaal onderwijs kunnen genieten binnen de kaders van passend onderwijs. De besturen van SAMEN KANSRIJK! willen dit bereiken door samenwerking en gezamenlijke huisvesting.

Bij het verschijnen van versie 4 van dit document (september 2017) is het project 4 jaar op gang en hebben de besturen drie jaar ervaring opgedaan met Passend Onderwijs. Er begint zich een voorzichtig beeld af te tekenen wat Passend Onderwijs voor hen betekent en welke koers dit inhoudt voor de toekomst. Dit leidt tot het volgende beeld.

4.1. Onderwijs

4.1.1. Visie op onderwijs

De mogelijkheden van de leerling als uitgangspunt

De besturen van SAMEN KANSRIJK! nemen de mogelijkheden van iedere leerling met een speciale ondersteuningsvraag als uitgangspunt en willen dat deze in het onderwijs maximaal geactiveerd worden zodat de leerling leert zijn of haar talenten optimaal te benutten.

Maatwerk en schakelonderwijs

Dit vraagt om maatwerk voor iedere leerling en vraagt om onderwijs over de onderwijssoorten heen. SAMEN KANSRIJK! ziet het gespecialiseerde onderwijs dan ook als schakelonderwijs: leerlingen kunnen afhankelijk van hun mogelijkheden en afhankelijk van het vak parttime schakelen tussen groepen zodat hun talenten optimaal gestimuleerd worden.

De scholen van SAMEN KANSRIJK! geloven dat gezamenlijke huisvesting dit mogelijk maakt en stimuleert. Een leerling hoeft dan immers niet tussentijds van de ene naar de andere schoolgebouw, maar kan afhankelijk van het vak binnen hetzelfde schoolgebouw aansluiten bij een groep passend bij zijn of haar niveau. De leerling kent de leerlingen en leerkrachten uit andere groepen en dit werkt drempelverlagend in het schakelen tussen groepen.

Daarnaast is het uitgangspunt van SAMEN KANSRIJK! dat plaatsing in het speciaal (basis)onderwijs in principe een tijdelijke situatie is. De leerling wordt –zo mogelijk- na een periode in het speciaal (basis)onderwijs teruggeplaatst in het regulier onderwijs. In de praktijk zal dit een school zijn die zich in de directe omgeving van de thuissituatie van de leerling bevindt. Eventueel kan terugplaatsing gefaseerd plaatsvinden.

De besturen realiseren zich dat er een beperkte groep leerlingen is waar (terug)plaatsing in het regulier onderwijs niet mogelijk zal zijn.

De besturen van SAMEN KANSRIJK! streven ernaar ruim 90% van de terugplaatsingen succesvol te laten verlopen. Dit vraagt om een kwaliteitsslag van zowel het so, sbao als regulier onderwijs.

RENN4

Bewezen concept

SAMEN KANSRIJK! gaat ervan uit dat het onderwijs aan leerlingen met een speciale ondersteuningsvraag zoveel mogelijk zal worden gebaseerd op een bewezen concept, eventueel uit het buitenland (bijv. 'Success for All' in het regulier onderwijs).

Kwaliteitsslag in handelingsbekwaamheid leerkrachten

Om het onderwijs goed toe te rusten op de implementatie van Passend Onderwijs en onze visie op onderwijs is een kwaliteitsslag nodig. Dit geldt zowel voor het regulier onderwijs (o.a. opvang leerlingen met specifieke onderwijs-, ondersteunings- en ontwikkelingsbehoeften) als het speciaal (basis) onderwijs (o.a. leerlingen voorbereiden op terugkeer naar regulier onderwijs). Belangrijk hierbij is de handelingsbekwaamheid van leerkrachten in zowel regulier als speciaal onderwijs te vergroten.

De visie van het project is dat de expertise die benodigd is om verantwoorde zorg aan leerlingen met een speciale ondersteuningsvraag te bieden zoveel mogelijk op de school van de leerling ingebed moet worden. Waar voorheen kon worden teruggevallen op ambulante begeleiding is nu de ambitie om de handelingsbekwaamheid van leerkrachten zelf te vergroten. Dit zal niet in een keer geregeld kunnen worden. De besturen van SAMEN KANSRIJK! willen daarom een kenniscentrum openen dat een rol zal spelen in de borging van de kwaliteit en kwantiteit van de benodigde deskundigheid en expertise voor een goede implementatie van passend onderwijs.

Loket

In de samenwerking wordt -naast de expertisefunctie- ook de toeleiding tot het speciaal onderwijs vormgegeven: er is sprake van één loket voor toeleiding en expertise.

Het loket Toeleiding en Expertise is in het gemeenschappelijke schoolgebouw gehuisvest. Dit loket is vooral een kenniscentrum dat als primair doel heeft de kwaliteit en kwantiteit van de benodigde deskundigheid en expertise voor een goede implementatie van passend onderwijs blijvend te borgen. Het loket draagt er zorg voor in een periode van circa 5 jaar alle partijen van de betrokken besturen van handelingsverlegen naar handelingsbekwaam worden gebracht en houdt daarna de benodigde expertise kwalitatief en kwantitatief op peil door opleidingen en trainingen te verzorgen.

De samenwerkingsverbanden zijn in de wet Passend Onderwijs (o.a.) verantwoordelijk gesteld voor de plaatsing van leerlingen in het sbao, cluster 3 en cluster 4. Het SWV PO Fryslân heeft er echter voor gekozen om de eerste beoordeling van het dossier en plaatsing van leerlingen in het sbao te delegeren naar het onderwijsveld. Voor leerlingen die -naar het oordeel van het onderwijsveld- ten gevolge van een te zware ondersteuningsvraag niet in het sbao geplaatst kunnen worden heeft het SWV PO Fryslân een Commissie van Advies ingesteld: zij beoordelen het leerlingdossier en besluiten of een leerling geplaatst kan worden in cluster 3 of 4 onderwijs.

SAMEN KANSRIJK! kiest ervoor om de inhoudelijke beoordeling van de dossiers en het mandaat om leerlingen op het sbao te plaatsen bij het loket te leggen. In eerste instantie wordt gewerkt met een

RENN4

tussenoplossing: zowel PCBO als OPO zetten de voormalige samenwerking in 'Weer-samen-naar-school-verband' voort in een eigen plaatsingscommissie. Zo spoedig mogelijk worden deze commissies samengevoegd tot één commissie.

Het loket SAMEN KANSRIJK! zorgt dat het regulier onderwijs op een zodanige wijze wordt opgeleid en geprikkeld dat zij in staat is om op een goede wijze het dossier aan te leggen, zodat het vlot afgehandeld kan worden. Dat betekent dat het loket mee moet groeien met het regulier onderwijs. Dit groeimodel kent grosso modo de volgende stadia:

- In het begin zal het loket het regulier onderwijs nog ondersteunen bij het op orde brengen van de indicatiestellingsaanvraag.
- Daarna volgt een fase waarbij het loket de indicatiestellingsaanvraag zoals gedaan door het regulier onderwijs slechts inhoudelijk zal toetsen.
- In de laatste fase zal het loket de kwaliteit van de toeleiding toetsen door een kwantitatieve analyse van de cijfers (hoeveel indicatiestellingen per school, welke indicatiestellingen per school etc.) en een kwalitatieve analyse daar waar de kwantitatieve analyse om verder onderzoek vraagt.

Het loket heeft dus samengevat 4 functies:

1. Het zorgt namens het SWV PO Fryslân voor een eerste beoordeling van het dossier (van de scholen van SK!) en is verantwoordelijk voor plaatsing van leerlingen op het sbao. Dossiers van leerlingen die zwaardere ondersteuning nodig hebben worden doorgestuurd naar de Commissie van advies van het SWV PO Fryslân. Het loket heeft daarmee als het ware een slagboomfunctie.
2. Het fungeert als kenniscentrum en kan het als vraagbaak dienen voor allerlei vraagstukken op het gebied van onderwijs aan leerlingen met een ondersteuningsvraag (adviserende en ondersteunende functie).
3. De derde functie van het loket ligt op het al eerdergenoemde gebied van de kwaliteitsborging. Het loket voert kwalitatieve en kwantitatieve analyses uit op de dossiers, de indicatiestelling en de toekenning van extra zorg.
4. De scholen in het regulier onderwijs zullen niet alle deskundigheid en alle arrangementen zelf in huis hebben om goed onderwijs te kunnen bieden aan leerlingen met een extra ondersteuningsvraag. Andere scholen binnen SAMEN KANSRIJK! hebben die expertise mogelijk wel in huis. Het loket heeft -naast de adviserende en ondersteunende functie- ook een functie als "makelaar" van expertise. Het loket heeft zicht op de aanwezige expertise en arrangementen van alle deelnemende scholen en kan de vraag voor extra ondersteuning verbinden aan een passend arrangement of expert.

Het loket is onderdeel van de organisatorische en bestuurlijke eenheid en wordt samen met het onderwijsinstituut op één locatie gehuisvest.

RENN4

4.1.2. Stand van zaken onderwijs

Terwijl er kwantitatief een daling van het leerlingenaantal plaatsvindt, vinden we in de afgelopen jaren een verzwaring van de ondersteuningsvraag terug. Dit geldt zowel voor het sbao als het so. Zoals het zich nu laat aanzien is een deel van de leerlingen in het speciaal onderwijs in het sbao terecht gekomen en stroomt een even groot deel van de leerlingen van het sbao door naar het reguliere onderwijs.

Daarnaast zien we een trend dat leerlingen pas op latere leeftijd in het speciaal (basis) onderwijs terecht komen. Zij worden aanvankelijk geplaatst in het regulier onderwijs en worden pas later-als onderwijs in het regulier onderwijs echt niet gaat- overgeplaatst naar het sbao of so.

Door gebruik te maken van tussentijdse schakelingen (symbiose trajecten) worden leerlingen parttime geplaatst worden bij andere schoolsoorten. Een leerling die ingeschreven staat op het speciaal (basis) onderwijs kan gedeeltelijk onderwijs in bijvoorbeeld het regulier onderwijs of het speciaal basisonderwijs volgen. Scholen kunnen hiervoor onderling een symbioseovereenkomst sluiten. Dit gebeurt bij het verschijnen van versie 4 van dit document mondjesmaat en wordt bemoeilijkt doordat de onderwijssoorten op verschillende locaties zitten: het is voor een leerling een hele stap om naar een andere school te gaan voor onderwijs op maat. Daarnaast zijn er nog beperkingen in wet- en regelgeving. In september 2017 hanteert de onderwijsinspectie de regel dat maximaal 60% van het onderwijsprogramma gevolgd kan worden op een andere school dan waar de leerling staat ingeschreven. Vanaf 1 augustus 2016 is het tevens mogelijk dat een leerling maximaal 3 maanden fulltime onderwijs op een andere school volgt, bijvoorbeeld ter observatie.

De verzwaring van de ondersteuningsvraag doet een groter beroep op de deskundigheid van leerkrachten zowel in het regulier onderwijs als het sbao en het speciaal onderwijs. Er is weliswaar een voorzichtige start gemaakt met de ontwikkeling van meer handelingsbekwaamheid in het onderwijs, maar dit behoeft een verder vervolg.

De grenzen tussen sbao, cluster 3 en cluster 4 zijn aan het vervagen en het onderwijs aan de verschillende doelgroepen loopt al enigszins in elkaar over. Binnen SAMEN KANSRIJK! moet dit verder gestalte krijgen en in een onderwijsconcept worden uitgewerkt.

Er heeft een inventarisatie plaatsgevonden van de werkwijzen van de toelatingscommissies van PCBO Smallingerland en OPO Furore. Na de inventarisatie is ieder bestuur gestart met een eigen optimalisatietraject. De vereniging naar een gezamenlijke loketfunctie en de samensmelting van de plaatsingscommissies (van OPO Furore en PCBO Smallingerland) voor SAMEN KANSRIJK! moet nog vormgegeven worden.

RENN4

4.2. Leerlingenaantallen

4.2.1. Visie op ontwikkeling leerlingenaantallen

Op basis van de demografische ontwikkelingen en de gevolgen van de invoering van Passend Onderwijs verwachtten de besturen een afname van het aantal leerlingen in het sbao en het so. Aanvankelijk (in eerdere versies van dit document) was het uitgangspunt dat er de eerste twee jaar geen direct effect zou zijn van Passend Onderwijs. Er werd geprognostiseerd dat het aantal leerlingen daarna zou dalen van 640 in 2013 naar 500-550 leerlingen in 2021.

Daarnaast zou de ondersteuning van zo'n 100 (28 in cluster 3 en ca 75 in cluster 4) rugzakleerlingen volledig komen te vervallen.

4.2.2. Stand van zaken ontwikkeling leerlingenaantallen

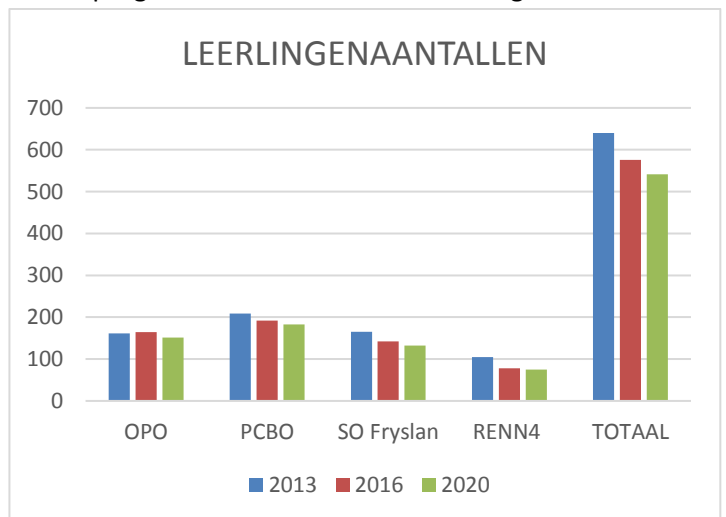
In de praktijk blijkt de daling sneller te gaan dan deze prognose. De prognose van 500-550 leerlingen in 2021 wordt in 2016 (576 leerlingen) al vrijwel gerealiseerd.

De daling geldt met name voor de leerlingen in het SO. Afgezien van de rugzakleerlingen (die in 2013 nog door het SO ondersteund werden) daalt het aantal voltijds leerlingen in het SO van 270 leerlingen in 2013 naar 220 leerlingen in 2016, een afname van een kleine 20% in 3 jaar tijd.

Het aantal leerlingen in het sbao daalt marginaal (van de 370 leerlingen in 2013 naar 356 leerlingen in 2016).

De werkelijke aantallen per 1 oktober 2013 en 2016 en de prognoses voor 2020 zien er als volgt uit:

	2013	2016	2020
Sbao OPO	161	164	151
Sbao PCBO	209	192	183
Cluster 3 SO	165	142	132
Cluster 4 SO	105	78	75
TOTAAL	640	576	541

Met de gemeente is afgesproken dat de prognose voor 2020 wordt gehanteerd als uitgangspunt voor het programma van eisen en de nieuwbouw.

4.3. Samenwerking

4.3.1. Visie op samenwerking

De schoolbesturen streven naar een organische samenwerking met als streefbeeld (einddoel):

RENN4

Het creëren van een gespecialiseerde voorziening voor leerlingen die nu nog op een sbo-, cluster 3 of cluster 4 voorziening onderwijs genieten en die gaat functioneren als schakelvoorziening naar het regulier onderwijs met flexibele arrangementen. De gespecialiseerde voorziening heeft als werknaam de KANSRIJKe school, waarin de huidige schotten tussen de schoolsoorten weggevallen zijn in 1 onderwijsinstituut.

Dit onderwijsinstituut is een organisatorische en bestuurlijke eenheid (1 team, 1 bestuur, 1 directie) en is op 1 plek gehuisvest.

In de KANSRIJKe school is ook de expertisefunctie vormgegeven; er is sprake van 1 loket voor toeleiding en expertise. Het loket zorgt o.a. voor het op peil houden van de expertise in het eigen instituut maar ook voor het verhogen van de handelingsbekwaamheid van onderwijspersoneel in het regulier onderwijs.

Het beoogde resultaat van de samenwerking hebben de schoolbesturen in de intentieverklaring als volgt geformuleerd

- leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften hebben passende arrangementen die gekenmerkt worden door thuisnabij en flexibel;
- leerkrachten op de basisscholen zijn handelingsbekwaam in het omgaan met verschillen tussen leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben, zonder dat dit ten koste gaat van andere leerlingen en hoeven minder snel te verwijzen;
- er zijn substantieel minder leerlingen in het speciaal (basis)onderwijs in Smallingerland;
- de loketfunctie van de KANSRIJKe school borgt de specialistische expertise die nodig is voor passend onderwijs en draagt zorg voor implementatie hiervan in het regulier onderwijs;
- vanuit de KANSRIJKe school is de samenwerking met jeugdzorg optimaal georganiseerd (1 kind, 1 plan, 1 regisseur).

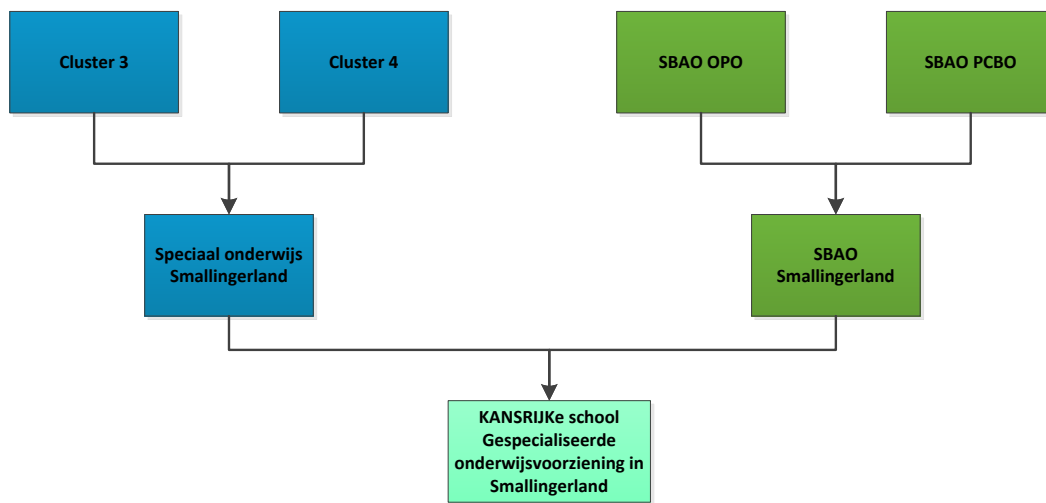
De besturen van SAMEN KANSRIJK! gaan ervan dat de samenwerking in verschillende fasen wordt onderzocht en vormgegeven. Vanaf 1 augustus 2014 mogen cluster 3 en 4 onderwijs elkaars leerlingen aannemen. Naar verwachting zullen zij binnen enkele jaren samensmelten tot één onderwijsinstituut voor speciaal onderwijs. Parallel aan deze ontwikkeling ligt het voor de hand dat er een intensieve samenwerking en uiteindelijk samensmelting plaatsvindt tussen de twee sbao scholen in Smallingerland. Uitgangspunt is dat het speciaal onderwijs in de toekomst nauw zal samenwerken met de sbao school en dat deze samenwerking wordt bevorderd door op één locatie gehuisvest te zijn.

Pas in een daaropvolgende fase kan een mogelijke samensmelting van het sbao en so plaatsvinden.

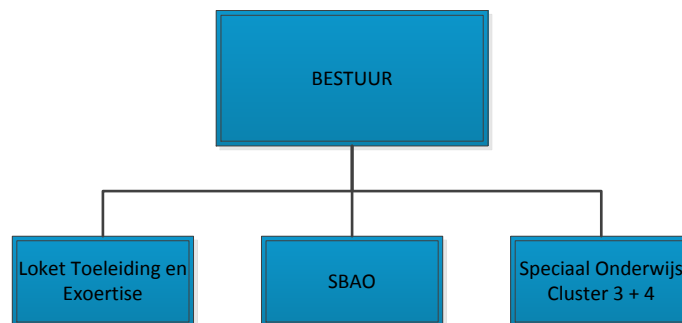
In schema ziet de samenvoeging er als volgt uit:

RENN4

En de bestuurlijke aansturing hiervan als volgt:

In de vervolgfases vindt nader onderzoek plaats over de gevolgen van de strategische intensieve samenwerking:

1. De periode 1-8-2015 tot 1-8-2019

In de periode 2015-2019 gaan de partners intensief samenwerken. Deze samenwerking loopt mogelijk uit op een fusie van de beide sbao-scholen en tussen de cluster 3 en de cluster 4 school. Indien mogelijk wordt geprobeerd de fuserende scholen onder te brengen onder 1 rechtspersoon waardoor wordt voorkomen dat in een later stadium weer een bestuursoverdracht moet plaatsvinden.

Bij 1 rechtspersoon hoort ook 1 centrale directie voor:

- Loket toeleiding en expertise
- Sbao en cluster 3 / 4 onderwijs.

2. De periode 1-8-2019 tot 1-8-2023

In de periode 2019-2023 wordt de haalbaarheid onderzocht van een fusie van sbao en speciaal onderwijs (cluster 3 en 4) tot 1 gespecialiseerd instituut: de KANSRIJke SCHOOL, waarbij sprake is

RENN4

van 1 rechtspersoon, 1 loket en 1 instituut voor speciaal (basis)onderwijs in de vorm van een schakelvoorziening voor regulier onderwijs.

De besluitvorming zal conform wet- en regelgeving plaatsvinden op basis van de resultaten uit bovenstaande fasen.

4.3.2. Stand van zaken samenwerking

In juli 2015 hebben de besturen een intentieverklaring getekend. In deze intentieverklaring hebben de schoolbesturen hun streven om te komen tot samenwerking met het in paragraaf 4.3.1. benoemde einddoel en de daaraan gekoppelde resultaten vastgelegd.

Het onderzoek naar bestuurlijke samenwerking is in de intentieverklaring vormgegeven in fasen. In de periode 2015-2016 zijn de beide sbo-scholen enerzijds en de SO-scholen anderzijds een haalbaarheidsonderzoek gestart naar de organisatorische mogelijkheden van intensieve samenwerking in de KANSRIJKE school.

Institutionele fusies tussen scholen die vallen onder verschillende onderwijswetten is bij wet niet mogelijk. Het streefdoel van Samen Kansrijk (het starten van de Kansrijke school als één organisatorische eenheid) is dan ook ten tijde van het verschijnen van versie 4 nog niet mogelijk. Wel onderzoekt de regering de noodzaak van innovatieve experimenteerruimte om de mogelijkheden tot samenwerking te vergroten. Dit biedt perspectief voor de KANSRIJKE school.

4.4. Huisvesting

4.4.1. Visie op huisvesting

Bovenstaande visie op onderwijs, organisatie en leerlingaantallen heeft consequenties voor de huisvesting:

- Scholen voor het regulier onderwijs zijn op dit moment onvoldoende uitgerust om S(ba)o leerlingen met een speciale zorg vraag goed op te kunnen vangen. Als in de toekomst meer leerlingen met een speciale ondersteuningsvraag opgevangen worden in het regulier onderwijs zullen extra voorzieningen en faciliteiten in de gebouwen nodig zijn.
- De huidige scholen die het speciaal onderwijs verzorgen (sba'o's, cluster 3 en 4) moeten zo dicht mogelijk bij elkaar gehuisvest worden zodat samenwerking en schakelonderwijs wordt vergemakkelijkt. De besturen van SAMEN KANSRIJK! verwachten dat over 10 tot 15 jaar de samenwerking zo hecht is dat het onderscheid tussen de verschillende soorten speciaal onderwijs in Smalingerland geheel zal zijn weggefallen. Er ontstaat dan als het ware één gespecialiseerde onderwijsvoorziening (werknaam: De KANSRIJKE school).
- Het loket voor toeleiding en expertise zal bij de KANSRIJKE school gehuisvest worden.

In de onderstaande beschrijving volgt een schets van de visie op de huisvesting van de KANSRIJKE school. Sleutelwoorden in de schets zijn "SAMEN" en "FLEXIBEL":

RENN4

1. SAMEN: al op korte termijn (<10 jaar) verwacht SAMEN KANSRIJK! dat het onderscheid tussen de verschillende soorten van speciaal onderwijs is weggevallen en er SAMEN inhoud wordt gegeven aan één KANSRIJKE SCHOOL. Deze samensmelting van de huidige voorziening geeft richting aan de nieuwe huisvesting. Eén ding is zeker er wordt samengewerkt en dat kan het maar op 1 manier: dichtbij elkaar. Dichtbij elkaar om o.a.
  - Expertise op 1 plaats beschikbaar te hebben en nadrukkelijk te kunnen laten samenwerken.
  - Dure speciale voorzieningen samen te bekostigen, beheren en gebruiken.
  - Dure overhead tot een minimum te beperken door optimale samenwerking op alle secundaire processen.
  - Voor alle betrokkenen een duidelijke plaats waar het loket voor toeleiding en expertise te realiseren.
2. FLEXIBEL: Een grote, misschien wel de grootste uitdaging voor de huisvesting is, het feit dat deze buitengewoon flexibel moet zijn. Dit heeft te maken met de onzekerheden die er qua leerlingaantallen na de invoering van passend onderwijs op de besturen af gaan komen en met de eisen die de huisvesting van onze Kansrijke school stelt. Immers met een paar leslokalen en een aantal kantoorruimtes zijn we er niet. Er is zoveel meer nodig om de specifieke doelgroep adequaat onderwijs te bieden in een goed toegerust gebouw Een flexibel concept zou de mogelijkheden bieden om vergaande integratie van verschillende typen leerlingen te realiseren en aanpassingen te doen aan de daadwerkelijke ontwikkeling van de leerlingenaantallen.

Er is een beeldende schets van de huisvesting ontwikkeld in 2014 (zie bijlage 1).

4.4.2. Stand van zaken huisvesting

Met de gemeente Smallingerland heeft inmiddels een aantal gesprekken plaatsgevonden. De gemeente heeft de visie van SAMEN KANSRIJK! omarmd en is een onderzoek gestart naar een terrein dat geschikt is om de KANSRIJKE school -eventueel samen met de cluster 2 school- te huisvesten.

In juni 2017 heeft de gemeenteraad door het vaststellen van de perspectiefnota positief besloten t.a.v. de huisvestingsplannen van 3 scholen van SAMEN KANSRIJK!. Besluitvorming over nieuwbouw van de cluster 3 school kan de gemeente pas in een volgende fase vormgeven. Dit zou kunnen leiden tot een verschillende opleverdatum. Uitgangspunt is bouwen in de wijk Vrijburg. Voor de eerste fase is oplevering voorzien medio 2020. Als besluitvorming voor cluster 4 later plaats vindt zal oplevering op zijn vroegst in 2022 kunnen plaatsvinden.

De budgetten voor de nieuwbouw zijn nog onderwerp van gesprek en besluitvorming.

Samen Kansrijk! heeft als de wens de bouw van alle vier de scholen in één fase te laten plaatsvinden. Dit is in het belang van leerlingen en ouders: bouwen in één fase zou meer rechtdoen aan het onderwijsconcept, het zou voorkomen dat de leerlingen voor langere tijd in 'een bouwput' onderwijs

moeten volgen en het geeft zekerheid over het eindplaatje (fase 2 moet immers door een nieuwe gemeenteraad besloten worden). Bovendien kunnen de 4 partners dan een gelijkwaardige start maken in de nieuwe huisvesting en met het nieuwe concept. Bouwen in één fase levert daarenboven een alsmede een financieel voordeel op.

Samen met de gemeente wordt naar mogelijkheden gezocht.

In schooljaar 2015-2016 is in nauw overleg met de gemeente Smallingerland gestart met het opstellen van een programma van eisen voor de huisvesting. Het visiedocument (inclusief bijlage 1) is als uitgangspunt gehanteerd. Daarnaast worden de uitgangspunten vastgelegd in een convenant tussen de scholen en gemeente. Naar verwachting worden beide documenten in het laatste kwartaal van 2017 getekend.

RENN4

5. Randvoorwaarden

Voorwaardelijk voor het wel slagen van SAMENKANSRIJK! is

- Investerings in expertise opbouw binnen het regulier primair onderwijs.
- Investerings in de juiste faciliteiten en voorzieningen in de gebouwen van het regulier onderwijs (verbouw/nieuwbouw)
- Adequate ondersteuning vanuit het CJG en jeugdzorg
- Versneld bouwen om te voorkomen dat leerlingen met een speciale ondersteuningsvraag (die juist behoefte hebben aan structuur, regelmaat en rust) tien jaar in een bouwput naar school moeten
- Goede marketing- en communicatiestrategie

Het schooljaar 2017-2018 staat vooral in het teken van:

- Verdere uitwerking van het programma van eisen en de nieuwbouw
- Verdere uitwerking van de organisatorische gevolgen van de intensieve samenwerking
- Uitwerken van het onderwijskundige en didactische concept
- Uitwerken marketing en communicatie

RENN4

Bijlage 1: De droomschets: “Een dorp in het dorp...”

Ergens in het dorp Drachten is op een mooie groene en goed toegankelijke plaats een nieuwe school gebouwd. Het is de KANSRIJKE SCHOOL van de gemeente Smallingerland. De school is gefaseerd gebouwd, maar nu in 2020 gaan alle kinderen die speciaal onderwijs behoeven er ook echt heen.

Alle partners participeren in de ontwikkeling van dit plan. Het resultaat mag er zijn! In het hart van het dorp tref je alle centrale voorzieningen aan. Voor kinderen zijn er een makkelijke bereikbare sporthal, een ruimte om te vieren, een klein zwembad, oefen- en trainings- en revalidatieruimtes. Voor ouders en medewerkers is er een goed te vinden informatiecentrum en centraal loket voor toeleiding en expertise ingericht.

Alle ondersteunende diensten hebben ook hun plekje gevonden in het centrale hart. Er wordt intensief en effectief samengewerkt door logopedisten, maatschappelijk werkers, trainers, orthopedagogen en andere specialisten om de leerlingen en hun begeleiders van De KANSRIJKE SCHOOL optimaal te bedienen. Ook tref je er de leiding van de school aan en zijn er vergader- en ontspanningsfaciliteiten voor medewerkers.

Rondom het centrale hart zijn verschillende ruimtes voor leerlingen gebouwd. Hoe groter de ondersteuningsvraag van een leerling is, hoe dichterbij de leerling bij de centrale voorziening onderwijs krijgt. Er is gekozen voor een hele slimme logistieke inrichting die dit mogelijk maakt.

In het centrale hart en de werkruimtes erom heen is plaats voor de leerlingen en bijbehorende medewerkers van de KANSRIJKE school. Maar dat is nog niet alles van het “dorp in het dorp”. Het dorp van De KANSRIJKE SCHOOL is groter. Om het permanente centrale hart zijn woningen gebouwd. Mooie energie neutrale twee onder één kap woningen die deels gebruikt worden voor het geven van onderwijs en deels in gebruik zijn door bewoners of kleinschalige ondernemers.

Bij de oplevering van het dorp in 2015 waren alle woningen in gebruik en hadden maar liefst ca. 750 leerlingen een plekje in het centrale hart of in één van de woningen. Sommige (m.n. SBAO-leerlingen) werden toen nog gehuisvest in hun oude school maar dat is nu verleden tijd.

Nu in 2020 vind je in de vrijgekomen woningen een vrijgevestigde logopediste, een woonvoorziening voor LVG's, een tandarts en ietsje verderop wonen twee gezinnen. Kortlopende huurcontracten maken het mogelijk om in geval van leerling groei makkelijk weer een woning in gebruik te nemen voor onderwijsvoorziening. De woningen zijn slim en flexibel ingericht en maken de omschakeling van wonen, werken of onderwijs snel en eenvoudig mogelijk.

Deze wijze van onderwijshuisvesting, wonen en werken heeft de gemeente Smallingerland geen windeieren gelegd. In veel gemeenten ligt na de lange crisis in de woningbouw die in 2014 ten einde kwam nog steeds veel grond braak. De gemeente Smallingerland heeft door deze investering al een aardige woningvoorraad beschikbaar op een buitengewoon aantrekkelijke plaats. Nog belangrijker is dat door deze diepteinvestering er een onderwijs centrum is ontstaan wat toonaangevend is

RENN4

geworden in Noord Nederland.